SODBA SODIŠČA (tretji senat)

z dne 3. septembra 2009 *

V združenih zadevah C-322/07 P, C-327/07 P in C-338/07 P,

zaradi treh pritožb na podlagi člena 56 Statuta Sodišča, vloženih 9., 11. in 16. julija 2007,

Papierfabrik August Koehler AG, s sedežem v kraju Oberkirchen (Nemčija), ki jo zastopajo I. Brinker in S. Hirsbrunner, odvetnika, ter J. Schwarze, profesor,

Bolloré SA, s sedežem v kraju Ergue Gaberic (Francija), ki jo zastopata C. Momège in P. Gassenbach, odvetnika, z naslovom za vročanje v Luxembourgu,

Distribuidora Vizcaína de Papeles SL, s sedežem v kraju Derio (Španija), ki jo zastopata E. Pérez Medrano in T. Díaz Utrilla, odvetnika,

tožeče stranke,

* Jeziki postopka: nemščina, francoščina in španščina.

druga stranka v postopku je

Komisija Evropskih skupnosti, ki jo zastopata F. Castillo de la Torre in W. Mölls, zastopnika, skupaj s H.-J. Freundom, odvetnikom, in z N. Coutrelisom, odvetnikom, z naslovom za vročanje v Luxembourgu,

tožena stranka na prvi stopnji,

SODIŠČE (tretji senat),

v sestavi A. Rosas, predsednik senata, A. Ó Caoimh, J. Klučka (poročevalec), U. Lõhmus, sodniki, in P. Lindh, sodnica,

generalni pravobranilec: Y. Bot,
sodna tajnica: R. Şereş, administratorka,

na podlagi pisnega postopka in obravnave z dne 25. septembra 2008,

po predstavitvi sklepnih predlogov generalnega pravobranilca na obravnavi 2. aprila 2009

izreka naslednjo

Sodbo

1 Družbe Papierfabrik August Koehler AG (v nadaljevanju: Koehler) (C-322/07 P), Bolloré SA (v nadaljevanju: Bolloré) (C-327/07 P) in Distribuidora Vizcaína de Papeles SL (v nadaljevanju: Divipa) (C-338/07 P) s pritožbo zahtevajo razveljavitev sodbe Sodišča prve stopnje z dne 26. aprila 2007 v združenih zadevah Bolloré in drugi proti Komisiji (T-109/02, T-118/02, T-122/02, T-125/02, T-126/02, T-128/02, T-129/02, T-132/02 in T-136/02, ZOdl., str. II-947, v nadaljevanju: izpodbijana sodba), s katero je bila zavrnjena tožba, ki so jo vložile družbe Koehler, Bolloré in Divipa, za razglasitev za odločbo 2004/337/ES z dne 20. decembra 2001 v zvezi s postopkom na podlagi člena 81 Pogodbe ES in člena 53 Sporazuma EGP (zadeva COMP/E-1/36.212 – Samokopirni papir) (UL 2004, L 115, str. 1, v nadaljevanju: sporna odločba). Komisija Evropskih skupnosti je s to odločbo družbi Koehler naložila globo 33,07 milijona EUR, družbi Bolloré 22,68 milijona EUR in družbi Divipa 1,75 milijona EUR.

Dejansko stanje

2 Dejansko stanje, navedeno v točkah od 1 do 13 izpodbijane sodbe, je mogoče povzeti tako, kot sledi.

3 Papirniška skupina Sappi, katere matična družba je Sappi Ltd (v nadaljevanju: Sappi), je jeseni 1996 Komisiji predložila informacije in dokumente, na podlagi katerih je imela Komisija povod za sum, da obstaja ali je obstajal tajni omejevalni sporazum o določitvi cen v sektorju samokopirnega papirja, v katerem je bila družba Sappi proizvajalka.

4 Komisija je glede na podatke, ki jih je sporočila družba Sappi, na podlagi člena 14(2) in (3) Uredbe Sveta št. 17 z dne 6. februarja 1962, Prve uredbe o izvajanju členov 81 in 82 Pogodbe (UL 1962, 13, str. 204), opravila preiskave pri nekaterih proizvajalcih samokopirnega papirja. Preiskave, določene v členu 14(3) te uredbe, so bile opravljene 18. in 19. februarja 1997 v prostorih družb Papeteries Mougeot SA (v nadaljevanju: Mougeot) in Sappi, med julijem in decembrom 1997 pa v družbah Koehler, Mougeot in Arjo Wiggins Appleton plc (v nadaljevanju: AWA).

5 Komisija je leta 1999 v skladu s členom 11 Uredbe št. 17 več podjetjem, med njimi AWA, Mougeot, Divipa, Koehler in Copigraph SA (v nadaljevanju: Copigraph), ki je hčerinska družba družbe Bolloré, poslala tudi zahteve za informacije. S temi zahtevami so bila podjetja pozvana, naj predložijo podatke o svojih napovedih zvišanj cen, obsegih prodaje, strankah, prometu in srečanjih s konkurenti.

6 Družbi AWA in Copigraph ter neko drugo podjetje so v odgovoru na zahtevo za informacije priznali svojo udeležbo pri večstranskih sestankih omejevalnega sporazuma, ki so potekali med proizvajalci samokopirnega papirja. Komisiji so v zvezi s tem predložili različne dokumente in informacije.

7 Družba Mougeot je stopila v stik s Komisijo 14. aprila 1999 in izjavila, da je pripravljena sodelovati pri preiskavi na podlagi obvestila Komisije o nenalaganju ali zmanjševanju glob v primeru kartelov (UL 1996, C 207, str. 4; v nadaljevanju: obvestilo o ugodni obravnavi). Priznala je obstoj omejevalnega sporazuma, katerega cilj je bila določitev cen samokopirnega papirja, in Komisiji poslala informacije o strukturi kartela in zlasti o različnih sestankih, ki so se jih udeležili njeni predstavniki.

8 Komisija je 26. julija 2000 uvedla postopek v teh zadevah, v katerem je bila izdana sporna odločba, in sprejela obvestilo o ugotovitvah o možnih kršitvah (v nadaljevanju: obvestilo o ugotovitvah), ki ga je poslala 17 družbam, med njimi družbi Copigraph in družbi Bolloré, ki deluje v imenu matične družbe Copigraph, ter družbam AW, Divipa, Mougeot, Koehler in Sappi.

9 Vse družbe, ki so prejele obvestilo o ugotovitvah, razen treh, so predložile pisne pripombe v odgovor na očitke Komisije.

10 Zaslišanje je potekalo 8. in 9. marca 2001, Komisija pa je 20. decembra 2001 sprejela sporno odločbo.

11 V členu 1(1) te odločbe Komisija ugotavlja, da je enajst družb kršilo člen 81(1) ES in člen 53(1) Sporazuma EGP z dne 2. maja 1992 (UL 1994, L 1, str. 3), ker je sodelovalo pri več dogovorih in usklajenih ravnanjih v sektorju samokopirnega papirja.

12 V členu 1(2) iste odločbe Komisija ugotavlja zlasti, da so družbe AWA, Bolloré, Koehler, Sappi in tri druge družbe sodelovale pri kršitvi od januarja 1992 do septembra 1995, družba Divipa od marca 1992 do januarja 1995 in družba Mougeot od maja 1992 do septembra 1995.

13 V členu 2 sporne odločbe je družbam, navedenim v členu 1 iste odločbe, ukazano, naj opustijo kršitev slednjega člena, če tega niso že storile, in naj se pri svojih dejavnostih, povezanih s samokopirnim papirjem, vzdržijo vseh dogovorov ali usklajenih ravnanj, ki bi lahko imeli enak ali podoben cilj oziroma učinek kot kršitev.

14 V členu 3, prvi odstavek, navedene odločbe so zadevnim družbam naložene te globe:

– AWA: 184,27 milijona EUR,

– Bolloré: 22,68 milijona EUR,

– Divipa: 1,75 milijona EUR,

– Mougeot: 3,64 milijona EUR,

– Koehler: 33,07 milijona EUR in

– Sappi Ltd: 0 EUR.

Postopek pred Sodiščem prve stopnje in izpodbijana sodba

15 Družbe Bolloré, AWA, Koehler, Divipa in pet drugih podjetij je aprila 2002 v sodnem tajništvu Sodišča prve stopnje ločeno vložilo tožbe zoper sporno odločbo.

16 Z izpodbijano sodbo je Sodišče prve stopnje zavrnilo tožbo, ki so jo vložile družbe Bolloré, Koehler in Divipa.

Predlogi strank in postopek pred Sodiščem

17 Družba Koehler Sodišču predlaga, naj:

– razveljavi izpodbijano sodbo in sporno odločbo;

– podredno, zniža globo, ki ji je bila naložena;

– še bolj podredno, zadevo vrne Sodišču prve stopnje v novo odločanje, v skladu s pravno presojo iz sodbe Sodišča, in v vsakem primeru

– Komisiji naloži plačilo stroškov postopka tako pred Sodiščem prve stopnje kot pred Sodiščem.

18 Družba Bolloré Sodišču predlaga, naj:

– razveljavi izpodbijano sodbo;

– dokončno odloči in razglasi ničnost sporne odločbe ali v vsakem primeru zniža globo, ki ji je bila naložena;

– če Sodišče ne bi odločalo v tej zadevi, naj pridrži stroške in zadevo vrne Sodišču prve stopnje v novo odločanje, v skladu s sodbo Sodišča, in

– Komisiji naloži plačilo stroškov postopka tako pred Sodiščem prve stopnje kot pred Sodiščem.

19 Družba Divipa Sodišču predlaga, naj:

– v celoti ali delno razglasi ničnost izpodbijane sodbe in izrecno odloči o temelju ali zadevo vrne Sodišču prve stopnje v novo odločanje;

– odpravi ali zniža naloženo globo in

– Komisiji naloži plačilo stroškov postopka tako pred Sodiščem prve stopnje kot pred Sodiščem.

20 Komisija predlaga, naj Sodišče pritožbe zavrne in pritožnicam naloži plačilo stroškov.

21 S sklepom predsednika Sodišča z dne 24. junija 2008 so bile zadeve C-322/07 P, C-327/07 P in C-338/07 P zaradi ustnega postopka in izdaje sodbe združene.

Pritožbe

22 Zaradi jasnosti so nekateri pritožbeni razlogi, ki so jih navedle pritožnice, obravnavani ločeno, drugi skupaj.

Prvi pritožbeni razlog družbe Bolloré: kršitev pravice do obrambe zaradi neujemanja med obvestilom o ugotovitvah in sporno odločbo

23 Na prvi stopnje je družba Bolloré trdila, da je Komisija s tem, da ji med upravnim postopkom ni dala možnosti, da bi se izrazila stališča o tem očitku, ki se je nanašal na

njeno osebno in neodvisno vpletenost v omejevalni sporazum, kršila njeno pravico do obrambe.

24 Po tem, ko je Sodišče prve stopnje v točkah od 66 do 68 izpodbijane sodbe opozorilo na zadevno sodno prakso glede pravice do obrambe in na vsebino obvestila o ugotovitvah, je v točki 79 iste sodbe odločilo, da obvestilo o ugotovitvah družbi Bolloré ni omogočilo, da bi se seznanila z očitkom, ki se nanaša na njeno neposredno vpletenost v kršitev, niti z dejstvi, ki jih je Komisija uporabila v odločbi v podporo temu očitku, tako da družba Bolloré ni mogla, kot je razvidno iz njenega odgovora na obvestilo o ugotovitvah, ustrezno zagotoviti svoje obrambe med upravnim postopkom v zvezi s tem očitkom in temi dejstvi.

25 Sodišče prve stopnje je v točkah 80 in 81 izpodbijane sodbe dodalo:

„80. Vendar pa je treba poudariti, da tudi če [sporna] odločba vsebuje nove dejanske ali pravne navedbe, v zvezi s katerimi zadevne družbe niso bile zaslišane, bo ugotovljena napaka povzročila razglasitev ničnosti [te] odločbe v zvezi s tem samo, če zadevnih navedb ni mogoče pravno zadostno dokazati na podlagi drugih dokazov v odločbi, o katerih so imele zadevne družbe priložnost izraziti svoje stališče […] Poleg tega bi lahko kršitev pravice do obrambe družbe Bolloré vplivala na veljavnost [sporne] odločbe v zvezi z družbo Bolloré samo, če bi [ta] odločba temeljila le na neposredni vpletenosti družbe Bolloré v kršitev […] Ker v tem primeru novega očitka v [sporni] odločbi, ki se nanaša na neposredno vpletenost družbe Bolloré v dejavnosti kartela, ne bi bilo mogoče podpreti, navedeni družbi ne bi bilo mogoče pripisati odgovornosti za kršitev.

81. Nasprotno, če bi se pri preučitvi temelja […] izkazalo, da je Komisija pravilno štela družbo Bolloré za odgovorno za sodelovanje njene hčerinske družbe Copigraph pri omejevalnem sporazumu, napačna uporaba prava s strani Komisije ne more zadovoljivo upravičiti razglasitve ničnosti [sporne] odločbe, ker ne bi mogla

odločilno vplivati na izrek, ki ga je sprejela institucija […] V skladu z ustaljeno sodno prakso namreč, če določeni razlogi v odločbi lahko pravno zadovoljivo utemeljijo to odločbo, napake, ki bi bile lahko podane pri drugih razlogih tega akta, nikakor ne vplivajo na njegov izrek […]“

Trditve strank

26 Družba Bolloré v pritožbi ugovarja točkam od 79 do 81 izpodbijane sodbe in svoj pritožbeni razlog deli na dva dela.

27 Glede prvega dela pritožbenega razloga, naj bi Sodišče prve stopnje kršilo osnovno načelo spoštovanja pravice do obrambe s tem, da je zavrnilo sankcioniranje ugotovitve, v skladu s katero obvestilo o ugotovitvah ni bilo popolno, z razglasitvijo ničnosti sporne odločbe. Družba Bolloré se opira zlasti na več sodb Sodišča in Sodišča prve stopnje s področja protikonkurenčnega ravnanja (sodbe Sodišča z dne 31. marca 1993 v združenih zadevah Ahlström Osakeyhtiö in drugi proti Komisiji, 89/85, 104/85, 114/85, 116/85, 117/85 in od 125/85 do 129/85, Recueil, str. I-1307; z dne 16. marca 2000 v združenih zadevah Compagnie maritime belge transports in drugi proti Komisiji, C-395/96 P in C-396/96 P, Recueil, str. I-1365, in z dne 2. oktobra 2003 v zadevi ARBED proti Komisiji, C-176/99 P, Recueil, str. I-10687, ter sodba Sodišča prve stopnje z dne 23. februarja 1994 v združenih zadevah CB in Europay proti Komisiji, T-39/92 in T-40/92, Recueil, str. II-49) in prava o koncentracijah (sodba Sodišča prve stopnje z dne 22. oktobra 2002 v zadevi Schneider Electric proti Komisiji, T-310/01, Recueil, str. II-4071).

28 Komisija odgovarja, da je temelj sporne odločbe, kot ga je potrdilo Sodišče prve stopnje, kar zadeva družbo Bolloré, le njena odgovornost za dejanja njene hčerinske družbe. Družba Bolloré naj bi lahko zahtevala razglasitev navedene odločbe za nično le, če iz obvestila o ugotovitvah ne bi mogla razbrati, da ji je Komisija nameravala pripisati ravnanje njene hčerinske družbe.

29 Komisija dodaja, da sodna praksa, ki jo je navedla družba Bolloré, ali ni upoštevna (zgoraj navedeni sodbi Ahlström Osakeyhtiö in drugi proti Komisiji ter CB in Europay proti Komisiji) ali je le primer utemeljenega odločanja, ki ga je izvedlo tudi Sodišče prve stopnje v izpodbijani sodbi (zgoraj navedeni sodbi Compagnie maritime belge transports in drugi proti Komisiji in ARBED proti Komisiji).

30 Glede drugega dela prvega pritožbenega razloga družba Bolloré trdi, da je Sodišče prve stopnje kršilo temeljno načelo spoštovanja pravice do obrambe, ko je menilo, da zatrjevana nepravilnost ni vplivala na izrek sporne odločbe. Družba Bolloré meni, da sodna praksa, na katero se je oprlo Sodišče prve stopnje, ni upoštevna. Po eni strani naj bi se prvi niz sodb, naveden v točki 80 izpodbijane sodbe, nanašal na primer, ki se razlikuje od primera v obravnavani zadevi, kolikor zadeva to podjetje. Nenatančnost v teh sodbah, ki je zatrjevana v obvestilu o ugotovitvah, naj se ne bi nanašala na določitev in natančno opredelitev odgovornosti, ampak le na očitana ravnanja. Po drugi strani naj bi bil drugi niz sodb, ki je prav tako naveden v točki 80, še manj povezan s predmetom, saj se te sodbe nanašajo na nadzor koncentracij in na področje državnih pomoči ter na vsebinsko presojo združljivosti ravnanja v okviru predhodnega nadzora, medtem ko naj bi se ta zadeva nanašala na naknaden nadzor pravilnosti postopka.

31 Družba Bolloré izpodbija tudi „finalističen pristop“ do pravice do obrambe, ki naj bi ga po njenem mnenju uporabilo Sodišče prve stopnje. V skladu s pravom se pristop, po katerem naj bi bila razglašena ničnost zaradi nespoštovanja procesnih zahtev, le če je ta kršitev dejansko škodovala interesom zadevne stranke, ne uporablja za vse kršitve postopkovnih pravil, zlasti pa se tak pristop ne uporablja v tej zadevi. V resnici naj bi bile pravice družbe Bolloré, ker ni bila obveščena o očitkih zoper sebe, dejansko kršene.

32 Komisija meni, da ločitev, ki jo je naredila družba Bolloré med predhodnim in naknadnim nadzorom, ni jasna. Sodna praksa s področja nadzora koncentracij in državnih pomoči naj bi jasneje pokazala, da kršitev postopkovnih pravil ne povzroči ničnosti odločbe. Sodišče prve stopnje bi moralo le običajno uporabiti sodno prakso Skupnosti s tega področja.

33 O vprašanju, ali je kršitev pravice do obrambe vplivala na izrek sporne odločbe, torej na višino globe, ki je bila naložena Bolloré, Komisija meni, da ta trditev ni dopustna, ker ponavlja trditev, ki je že bila navedena pred Sodiščem prve stopnje, in da nikakor ni utemeljena, ker so bila tej družbi pripisana ravnanja njene hčerinske družbe Copigraph, kar naj ne bi bilo predmet razprave.

Presoja Sodišča

34 V skladu z ustaljeno sodno prakso je upoštevanje pravice do obrambe v vseh postopkih, ki lahko pripeljejo do kazni, zlasti glob ali denarnih kazni, temeljno načelo prava Skupnosti, ki ga je treba upoštevati tudi, če gre za postopek upravne narave (sodba Sodišča z dne 13. februarja 1979 v zadevi Hoffmann-La Roche proti Komisiji, 85/76, Recueil, str. 461, točka 9, in zgoraj navedena sodba ARBED proti Komisiji, točka 19).

35 V tem smislu je v členu Uredbi št. 17 določeno, da se strankam pošlje obvestilo o ugotovitvah, v katerem morajo biti jasno opredeljeni vsi bistveni elementi, na katere se Komisija opira v tej fazi postopka. Tako obvestilo o ugotovitvah je procesno jamstvo, ki uporablja temeljno načelo prava Skupnosti, ki zahteva spoštovanje pravice do obrambe ves čas postopka (glej v tem smislu sodbo z dne 7. junija 1983 v združenih zadevah Musique Diffusion française in drugi proti Komisiji, od 100/80 do 103/80, Recueil, str. 1825, točka 10).

36 To načelo namreč zahteva, da obvestilo o ugotovitvah, ki ga Komisija naslovi na podjetje, ki mu namerava naložiti sankcijo zaradi kršitve konkurenčnih pravil, vsebuje bistvene elemente v zvezi s tem podjetjem, kot so očitano ravnanje, njegova opredelitev in dokazi, na katere se opira Komisija, da bi to podjetje lahko v upravnem postopku, uvedenem zoper njega, učinkovito navajalo svoje trditve (glej v tem smislu sodbe z dne 15. julija 1970 v zadevi ACF Chemiefarma proti Komisiji, 41/69, Recueil, str. 661, točka 26; z dne 3. julija 1991 v zadevi AKZO proti Komisiji, C-62/86, Recueil, str. I-3359, točka 29, in z dne 31. marca 1993 v združenih zadevah Ahlström Osakeyhtiö

in drugi proti Komisiji, C-89/85, C-104/85, C-114/85, C-116/85, C-117/85 in od C-125/85 do C-129/85, Recueil, str. I-1307, točka 135, ter zgoraj navedeno sodbo ARBED proti Komisiji, točka 20).

37 V tem smislu to načelo izključuje možnost, da bi se odločba, s katero je Komisija podjetju naložila globo na področju konkurence, štela za dopustno, ne da bi mu prej sporočila očitke, ki so naslovljeni nanj.

38 Enako mora biti v obvestilu o ugotovitvah zaradi njegovega pomena natančno in nedvoumno določena pravna oseba, ki se ji bodo lahko naložile globe in ji mora biti to obvestilo vročeno (glej zgoraj navedeni sodbi Compagnie maritime belge transports in drugi proti Komisiji, točki 143 in 146, in ARBED proti Komisiji, točka 21).

39 Zahteva tudi, da mora obvestilo o ugotovitvah opredeljevati, kako naj se podjetju očita navajana dejstva.

40 V tem primeru torej – in kot je poudarilo Sodišče prve stopnje v točkah 72 in 77 izpodbijane sodbe – je Komisija v obvestilu o ugotovitvah nameravala družbi Bolloré naložiti kršitev zaradi njene odgovornosti kot matične družbe, stoodstotne lastnice družbe Copigraph, za sodelovanje družbe Copigraph pri omejevalnem sporazumu med kršitvijo. Družba Bolloré iz obvestila o ugotovitvah ni mogla razbrati, da ji je Komisija v sporni odločbi nameravala pripisati kršitev tudi zaradi njene neposredne vpletenosti v dejavnosti omejevalnega sporazuma.

41 Sodišče prve stopnje je torej v točki 79 izpodbijane sodbe upravičeno menilo, da z obvestilom o ugotovitvah družbi Bolloré ni bilo omogočeno, da bi se seznanila z očitkom, ki se nanaša na njeno vpletenost, niti z dejstvi, ki jih je Komisija uporabila v sporni odločbi v podporo temu očitku, tako da to podjetje ni moglo zagotoviti svoje obrambe med upravnim postopkom v zvezi s tem očitkom in temi dejstvi.

42 Vendar je Sodišče prve stopnje v točkah 80 in 81 izpodbijane sodbe menilo, da ugotovljena napaka povzroči razglasitev ničnosti sporne odločbe v zvezi s tem samo, če zadevnih navedb ni mogoče pravno zadostno dokazati na podlagi drugih dokazov v odločbi, o katerih so imele zadevne družbe priložnost izraziti svoje stališče. Dodalo je, da če bi se pri preučitvi temelja izkazalo, da je Komisija pravilno štela družbo Bolloré za odgovorno za sodelovanje njene hčerinske družbe Copigraph pri omejevalnem sporazumu, nezakonitost ravnanja Komisija ne more zadovoljivo upravičiti razglasitve ničnosti odločbe, ker ne bi mogla odločilno vplivati na njen izrek.

43 Te ugotovitve so po preučitvi utemeljenosti Sodišče prve stopnje pripeljale do tega, da je v točki 150 izpodbijane sodbe potrdilo odgovornost družbe Bolloré za kršitev njene hčerinske družbe, ne glede na vpletenost matične družbe, in da je v isti sodbi potrdilo tudi sporno odločbo, v delu, v katerem družbi Bolloré nalaga plačilo globe, ki ji jo je naložila Komisija, čeprav je bil kršen bistven element pravice do obrambe te družbe.

44 Vendar se zato, ker je bila s sporno odločbo potrjena odgovornost družbe Bolloré, da je bila vpletena kot matična družba družbe Copigraph, poleg osebne vpletenosti te matične družbe, možnost, da je omenjena odločba temeljila na ravnanjih, glede katerih se družba Bolloré ni imela možnosti braniti, ne zavrača.

45 Sodišče prve stopnje je tako napačno uporabilo pravo, ker ni določilo nobene pravne posledice svoje odločbe, s katero pravica družbe Bolloré do obrambe ni bila spoštovana. Prvi pritožbeni razlog, ki ga je ta navedla v utemeljitev svoje pritožbe, je treba torej razglasiti za utemeljen.

46 Ker je navedeni pritožbeni razlog utemeljen, je treba izpodbijano sodbo razveljaviti v delu, ki se nanaša na družbo Bolloré, ne da bi bilo treba proučiti druge pritožbene razloge, ki jih je predložila.

47 Če je pritožba utemeljena in če Sodišče razveljavi odločitev Sodišča prve stopnje, lahko v skladu s členom 61, prvi odstavek, Statuta Sodišča samo dokončno odloči o zadevi, če stanje postopka to dovoljuje. V tem primeru je tako.

48 Iz točk 34 do 46 te sodbe je razvidno, da je pritožba utemeljena in da mora biti sporna sodna odločba, v delu, ki se nanaša na družbo Bolloré, razglašena za ničnо.

Prvi pritožbeni razlog družbe Divipa: njeno sodelovanje pri kršitvi

49 Družba Divipa zanika sodelovanje na sestankih 5. marca 1992 in 19. oktobra 1994 v zvezi s španskim trgom in pri omejevalnem sporazumu na evropskem trgu. Svoj pritožbeni razlog glede sodelovanja deli v tri dele, ki jih je treba proučiti postopno.

Prvi del pritožbenega razloga družbe Divipa: njeno sodelovanje na sestanku 5. marca 1992

50 Družba Divipa trdi zlasti, da je Sodišče prve stopnje izkrivilo obvestilo uslužbenca družbe Sappi z dne 9. marca 1992, ker v izpodbijani sodbi ni upoštevalo niti navedlo dela tega obvestila, v katerem naj bi bilo navedeno, da se je družba Sappi seznanila s cenami družbe Divipa prek strank in ne neposredno. Po njenem mnenju ni logično, da družba, ki je domnevno sodelovala na sestanku omejevalnega sporazuma, na katerem se je obravnavalo vprašanje cen, svojih cen ne naznani sama, neposredno na tem sestanku. Sodelovanje družbe Divipa na sestanku 5. marca 1992 naj torej ne bi bilo dokazano.

51 Komisija odgovarja, da je treba vsak dokument preučiti skupaj z drugimi elementi spisa. Če morata Komisija in Sodišče prve stopnje izvesti skupen preizkus, bi bila trditev, v skladu s katero določen dokument naj ne bi dokazoval danega dejstva, obsojena na neuspeh, če obstajajo drugi deli spisa, ki to dejstvo dokazujejo. Družba Divipa ne dvomi o dokazni moči izjav družb AWA in Sappi niti o razlagi Sodišča prve stopnje glede njiju. Komisija v omenjenem obvestilu zlasti poudarja, da je uslužbenec družbe Sappi potrdil le, da družba Divipa ni zvišala cen in da mu je to bilo znano, ker mu je neka stranka poslala cenik. Bilo bi normalno, da podjetje, ki ne spoštuje cen, dogovorjenih v omejevalnem sporazumu, o tem ne obvesti drugih udeležencev, vendar to naj ne bi pomenilo, da pri njem ne sodeluje. Sicer pa naj bi bilo logično, da podjetja, ki sodelujejo pri omejevalnem sporazumu, določajo potek in da opominjajo tista med njimi, ki ne spoštujejo skupnih dogovorov.

52 V zvezi s tem je treba spomniti, da Sodišče ni pristojno niti za ugotavljanje dejstev in načeloma niti za presojo dokazov, ki jih je Sodišče prve stopnje sprejelo za utemeljitev teh dejstev. Če so bili namreč ti dokazi pravilno pridobljeni in če so bila spoštovana splošna načela prava in pravila postopka glede dokaznega bremena in izvedbe dokazov, je samo Sodišče prve stopnje pristojno za presojo vrednosti, ki jo je treba pripisati predloženim dokazom. Ta presoja torej, razen če gre za izkrivljanje teh dokazov, ni pravno vprašanje, ki je predmet nadzora Sodišča (glej zlasti sodbe z dne 6. aprila 2006 v zadevi General Motors proti Komisiji, C-551/03 P, ZOdl., str. I-3173, točka 52; z dne 22. maja 2008 v zadevi Evonik Degussa proti Komisiji, C-266/06 P, točka 73, in z dne 18. decembra 2008 v združenih zadevah Coop de France bétail et viande in drugi proti Komisiji, C-101/07 P in C-110/07 P, ZOdl., str. I-10193, točka 59).

53 Domnevno izkrivljanje dejstev in dokazov, predloženih Sodišču prve stopnje, mora očitno izhajati iz listin v spisu, pri čemer pa ni treba opraviti nove presoje dejstev in dokazov (glej zlasti zgoraj navedene sodbe General Motors proti Komisiji, točka 54; Evonik Degussa proti Komisiji, točka 74, ter Coop de France bétail et viande in drugi proti Komisiji, točka 60).

54 Torej je treba poudariti, da je Sodišče prve stopnje potrdilo sodelovanje družbe Divipa na sestanku 5. marca 1992, potem ko je v točkah od 162 do 164, 171, 192, 194 in 197 izpodbijane sodbe ugotovilo:

„162 Prvič, družba Sappi je priznala, da je sodelovala na sestankih kartela v zvezi s španskim trgom od februarja 1992, in predložila različne informacije v zvezi s tem. Sappi se v odgovoru Komisiji z dne 18. maja 1999 […] sklicuje na različne tajne sestanke v zvezi s španskim trgom, ki naj bi potekali 17. in 27. februarja 1992, 30. septembra in 19. oktobra 1993 ter 3. maja in 29. junija 1994. Za leta od 1993 do 1995 je uslužbenec družbe Sappi izjavil […], da se je udeležil šestih ali sedmih sestankov v Barceloni [Španija] z drugimi dobavitelji. Ti sestanki so potekali približno štirikrat ali petkrat na leto. Povedal je, da se je takega sestanka prvič udeležil 19. oktobra 1993 in zadnjič leta 1995. Po njegovem mnenju je bil cilj teh sestankov določiti cene na španskem trgu. Trajali naj bi približno dve uri in se praviloma končali z odločitvijo o zvišanju cen za določen odstotek. Na teh sestankih so sodelovale družbe Copigraph, […] Koehler […] in Divipa. Izvlečki iz izjav družbe Sappi, ki jih vsebujejo ti različni dokumenti, so bili del dokumentov, priloženih [obvestilu o ugotovitvah], tako da so imele vse tožeče stranke dostop do njih. Komisija jih je tudi predložila Sodišču prve stopnje.

163 Drugič, družba AWA je priznala, da je sodelovala na večstranskih sestankih omejevalnega sporazuma med proizvajalci samokopirnega papirja, in Komisiji izročila seznam sestankov med konkurenti, ki so potekali med letoma 1992 in 1998. Dokument št. 7828, ki je izvleček iz odgovora z dne 30. aprila 1999, ki ga je AWA poslala Komisiji, vsebuje splošno trditev družbe AWA, ki se nanaša na organizacijo več sestankov, zlasti v Lizboni [Portugalska] in Barceloni med letoma 1992 in 1994, na katerih so po njenem mnenju sodelovali predstavniki družb[e] Divipa ali nekaterih od teh družb […]

164 AWA je nato v odgovoru na [obvestilo o ugotovitvah] predložila seznam „neprimernih“ sestankov med konkurenti, za katere AWA trdi, da je pomagala dokazati njihov obstoj. Ta seznam vključuje samo za španski trg sestanke 17. februarja in 5. marca 1992, 30. septembra 1993, 3. maja, 29. junija in 19. oktobra 1994. Na tem seznamu […] niso navedene družbe, prisotne na teh

sestankih. Niti Divipa […] niti katera koli druga tožeča stranka tega seznama niso označile za obremenilen dokument, do katerega ne bi imele dostopa, niti niso vložile zahteve za dostop do njega.

[…]

171 Obvestilo z dne 9. marca 1992 […] španskega zastopnika družbe Sappi v Sappi Europe res ni zapisnik sestanka, je pa zelo natančno glede ravnanja navedenih družb, med katerimi je Divipa. V njem se govori o zvišanju cen za 10 španskih pezet (ESP), ki je bil cilj, ki so ga določili distributerji in ni bil v celoti dosežen. Avtor tega obvestila trdi, da Divipa nikakor ni zvišala svojih cen. Po njegovem mnenju je očitno, da Sappi Europe ne more zvišati cen, če ji drugi dobavitelji ne sledijo. […]

[…]

192 […] [V] skladu z izjavami družbe AWA, navedenimi zgoraj v točki 163, je družba Divipa sodelovala na sestankih, ki so potekali v zvezi s španskim trgom med letoma 1992 in 1994, ali vsaj na nekaterih izmed njih. […]

[…]

194 Okoliščino, ki jo navaja [družba] Divipa, da [družba] Sappi v odgovoru z dne 18. maja 1999 ne omenja izvedbe sestanka v zvezi s španskim trgom 19. oktobra 1994, pojasnjuje dejstvo, da se [družba] Sappi ni udeležila tega

sestanka, kot je razvidno s seznama udeležencev tega sestanka, ki ga je izdelala družba Mougeot. Vsekakor ta okoliščina ne more ovreči skupine skladnih dokazov, ki potrjujejo izvedbo tega sestanka in udeležbo družbe Divipa na njem.

[…]

197 Sodelovanje družbe Divipa pri omejevalnem sporazumu od marca 1992 je razvidno najprej iz izjav družbe AWA, navedenih zgoraj v točkah 163 in 192. Te so poleg tega potrjene z navedbo družbe Divipa v obvestilu z dne 9. marca 1992, navedenem zgoraj v točki 171. […]“

55 Iz besedila navedenih točk izpodbijane sodbe je razvidno, da je do sklepov Sodišča prve stopnje prišlo na podlagi več dokazov in indicev, zlasti izjav družbe AWA in obvestila zastopnika družbe Sappi z dne 9. marca, iz preizkusa dokumentov pa ni razvidno, da bi Sodišče prve stopnje odločalo na podlagi vsebinsko nepravilnih ugotovitev.

56 Taka nepravilnost naj tudi ne bi bila podana s tem, da Sodišče prve stopnje ni omenilo, da informacije glede cen družbe Divipa, predstavljene na omenjenem sestanku, ne izhajajo iz informacij, ki jih je dalo to podjetje, ampak so jih podale njegove stranke. Tako kot je generalni pravobranilec navedel v točki 165 sklepnih predlogov, ta opustitev ni takšna, da bi dokazala, da je Sodišče prve stopnje napačno razlagalo sodelovanje družbe Divipa na sestanku 5. marca 1992.

57 Prvi del prvega pritožbenega razloga, ki ga je družba Divipa podala v utemeljitev svoje pritožbe, je treba torej razglasiti za neutemeljen.

Drugi del prvega pritožbenega razloga družbe Divipa: njeno sodelovanje na sestanku 19. oktobra 1994

58 Družba Divipa navaja, da je družba Mougeot izjave, ki jih je Sodišče prve stopnje uporabilo za utemeljitev domnevnega sodelovanja družbe Divipa na sestanku 19. oktobra 1994, dala pozneje, da bi se lahko sklicevala na obvestilo o ugodni obravnavi. Vendar pa v skladu s sodno prakso Sodišča prve stopnje izjave družbe, ki je preganjana zaradi sodelovanja pri omejevalnem sporazumu in njeno pravilnost izpodbija več drugih obtoženih družb, ni mogoče šteti za zadosten dokaz obstoja kršitve, ki so jo storile te družbe, ne da bi to potrjevali drugi dokazi.

59 Sodišče prve stopnje naj bi izkrivilo dokaze s tem, ko se je oprlo predvsem na svojo sodno prakso, da bi družbi Divipa očitalo njeno sodelovanje na tem sestanku, kar naj bi pomenilo očitno kršitev načela poštenega sojenja in očitno napako pri ugotavljanju dejstev.

60 Komisija na zahtevo za informacije odgovarja, da je tudi družba AWA med udeleženci omejevalnega sporazuma leta 1994 omenila družbo Divipa. Če družba Divipa ne meni, da je Sodišče prve stopnje storilo napako pri presoji tega odgovora, del pritožbenega razloga, ki se nanaša na sestanek 19. oktobra 1994, naj ne bi bil upošteven. Sodišču prve stopnje se nikakor očita, da ni pravilno presodilo izjav družbe Mougeot. Poleg tega, naj bi Sodišče upoštevalo dejstvo, da so bile sporne trditve podane pozneje.

61 V zvezi s tem prav tako nič ne napeljuje na to, da je Sodišče prve stopnje izkrivljalo dejstva v zvezi s sodelovanjem družbe Divipa na sestanku 19. oktobra 1994.

62 Sodišče prve stopnje je tako kot v preizkusu, ki ga je izvedlo v zvezi s sestankom 5. marca 1992, potem ko je na podlagi svežnja indicev prišlo do svojih ugotovitev, sklepalo, da je družba Divipa sodelovala.

63 Kot je navedlo v točkah 163, 164 in 192 izpodbijane sodbe, je upoštevalo izjave družbe AWA, ki jih družba Divipa sicer ni izpodbijala. Iz točk 165 in 166 izpodbijane sodbe je razvidno, da je ugotovilo tudi:

„165 […] [D]ružba Mougeot, ki je prav tako priznala, da je sodelovala pri večstranskih sestankih omejevalnega sporazuma med proizvajalci samokopirnega papirja, je v izjavah z dne 14. aprila 1999 […] naštela več sestankov ter za vsakega navedla njegov cilj, vsebino in osebe, ki so se ga udeležile. Med temi sestanki je za španski trg naveden sestanek 19. oktobra 1994, na katerem so bili po navedbah družbe Mougeot prisotni predstavniki družb Copigraph, […], Divipa, […], Koehler, AWA in Mougeot. […]

166 Res je, da so te izjave družbe Mougeot poznejše od dejanskega stanja in so bile dane zaradi uporabe obvestila o ugodni obravnavi. Vendar pa kljub temu ni mogoče šteti, da so brez dokazne vrednosti. Izjave, ki nasprotujejo interesom avtorja, je namreč praviloma treba šteti za zlasti zanesljive dokaze […]“

64 Sodišče prve stopnje je natančno presodilo vsa dejstva, upoštevajoč pomembnost različnih indicev, s katerimi je razpolagalo in ki jih Sodišče ne sme preverjati, in ne meni, da naj bi ta presoja temeljila na očitno napačni razlagi dokazov.

65 Drugi del prvega pritožbenega razloga, ki ga je v utemeljitev svoje pritožbe navedla družba Divipa, je treba torej razglasiti za neutemeljen.

Tretji del prvega pritožbenega razloga družbe Divipa: njeno sodelovanje pri omejevalnem sporazumu na evropskem trgu

66 Družba Divipa trdi, da je Sodišče prve stopnje izkrivilo in prezrlo nekatere dokaze. Poudarja, da ni proizvajalka samokopirnega papirja, da je prodajala samo na nacionalnem trgu, da je bila edina družba neproizvajalka, ki se ji očita domnevno sodelovanje na nekaterih sestankih na nacionalnem trgu in ki ne pripada nobeni distribucijski mreži velikih evropskih proizvajalcev samokopirnega papirja v Španiji. Noben dokument naj ne bi dokazoval, da se je na sestankih, pri katerih naj bi sodelovala, omenjal obstoj obsežnejšega načrta tajnega dogovarjanja.

67 Komisija odgovarja, prvič, da ji ni bilo treba dokazati, da je družba Divipa vedela za obstoj obsežnejšega omejevalnega sporazuma, ampak le, da „bi morala vedeti“. Drugič, ta družba ni natančno opredelila točk utemeljitve Sodišča prve stopnje, v katerih naj bi to izkrivilo dejstva. Tretjič, dejstvo, da naj bi bila družba Divipa prisotna le na nacionalnem trgu, ne izključuje domneve, v skladu s katero „bi morala vedeti“ za obstoj obsežnejšega omejevalnega sporazuma. Četrtič, če so obstajali indici, ki so kazali, da bi navedena družba lahko vedela za evropsko razsežnost omejevalnega sporazuma, jih Sodišče prve stopnje ni moglo prezreti. Nazadnje, obvestilo, ki ga je sestavila družba Mougeot po sestanku 19. novembra 1994, kaže, da so bile med sestankom navedene „količine AEMCP [Združenja evropskih proizvajalcev samokopirnega papirja], napovedane v zvezi s Španijo“, kar naj bi kazalo na to, da so udeleženci sestanka vedeli za evropsko razsežnost omejevalnega sporazuma.

68 Kot je bilo opozorjeno že v točki 52 te sodbe, Sodišče ni pristojno za ugotavljanje dejstev niti, načeloma, za preučitev dokazov, ki jih je Sodišče prve stopnje uporabilo v podporo dejstvom, razen pri njihovem izkrivljanju.

69 Sodišče torej ni pristojno za proučitev tretjega dela prvega pritožbenega razloga, ki ga je podala družba Divipa, ker ne želi pokazati, da je Sodišče prve stopnje izkrivilo dejstva, ampak dokazati, da napačno ni upoštevalo določenih dejstev, ki bi dokazala, da ta družba ni sodelovala pri omejevalnem sporazumu na evropskem trgu.

70 Navedeni del pritožbenega razloga je torej treba zavrniti kot nedopusten.

71 Iz navedenih ugotovitev je razvidno, da je treba prvi pritožbeni razlog družbe Divipa glede njenega sodelovanja pri omejevalnem sporazumu zavrniti.

Drugi pritožbeni razlog družbe Divipa: navedba, v skladu s katero se je Sodišče prve stopnje oprlo na nepodprte indice

Trditve strank

72 Družba Divipa se sklicuje na člen 6(2) Evropske konvencije o varstvu človekovih pravic in temeljnih svoboščin, podpisane 4. novembra 1950 v Rimu (v nadaljevanju: EKČP), in kršitev načela domneve nedolžnosti. Navaja, da ni neposrednega dokaza o njenem sodelovanju na sestankih 5. marca 1992 in 19. oktobra 1994 niti o sodelovanju pri omejevalnem sporazumu na evropski ravni. Sodišče prve stopnje naj ne bi spoštovalo dveh temeljnih pogojev v zvezi s tem. Na eni strani namreč vzročna zveza med indici in dejanskim stanjem omejevalnega sporazuma naj ne bi bila dovolj dokazana in, na drugi strani, če dvomi ostajajo, bi jih bilo treba preučiti ter, če je mogoče, razjasniti, saj bi morali koristiti zadevni osebi.

73 Komisija poudarja zlasti, da drugi pritožbeni razlog, ki ga je družba Divipa podala v utemeljitev svoje pritožbe, očitno ni dopusten, saj niti sporne točke izpodbijane sodbe niti sporni indici, domneve in dejstva niso natančno opredeljeni.

Presoja Sodišča

74 Ob zatrjevanju, da Sodišče prve stopnje neupravičeno ni upoštevalo mnenj družbe Divipa, podprtih z njenimi listinami, s čimer je želela pojasniti doseg indicev, na katere se je oprlo Sodišče prve stopnje, ta družba od Sodišča dejansko zahteva, naj ponovno izvede preizkus presoje, ki jo je izvedlo Sodišče prve stopnje glede dejstev, indicev in drugih upoštevnih dejavnikov.

75 Kot je bilo opozorjeno že v točki 52 te sodbe, Sodišče torej ni pristojno za izvajanje tega preizkusa, saj je presoja upoštevnih dejstev le v pristojnosti Sodišča prve stopnje, razen ob njihovem izkrivljanju.

76 Drugi pritožbeni razlog, ki ga je družba Divipa podala v utemeljitev svoje pritožbe, torej očitno ni dopusten.

Drugi pritožbeni razlog družbe Koehler: trajanje omejevalnega sporazuma

Trditve strank

– Trditve družbe Koehler

77 Družba Koehler poudarja, da je Sodišče prve stopnje izvedlo nezadosten preizkus dokazov in da jih je izkrivilo. Prišlo naj bi do napačnih sklepov glede trajanja sodelovanja te družbe pri omejevalnem sporazumu. Družba Koehler je pritožbeni razlog razdelila v dva dela, sestavljena iz več trditev.

78 Glede prvega dela tega pritožbenega razloga v zvezi z domnevnimi sestanki omejevalnega sporazuma v okviru AEMPC pred septembrom ali oktobrom 1993, naj bi se Komisija oprla na tri kategorije dokazov, to je izjave družbe Mougeot, izjavo uslužbenca družbe Sappi in dokaze o organizaciji nacionalnih ali regionalnih sestankov omejevalnega sporazuma.

79 Družba Koehler najprej navaja, da dopis družbe Mougeot z dne 14. aprila 1999 ne vsebuje nobenega priznanja sestankov kartela pred oktobrom 1993. Sodišče prve stopnje naj bi poleg tega v točki 279 izpodbijane sodbe izjavilo, da ni dokazano, da so se tajni sporazumi o cenah sklepali od januarja 1992, torej pred oktobrom 1993. Argumenti Sodišča prve stopnje v zvezi z domnevnimi sporazumi o cenah na uradnih sestankih AEMCP pred oktobrom 1993 naj ne bi bili zadostni in naj bi vsebovali protislovja v obrazložitvi, ki pomenijo napačno uporabo prava. Sodišče prve stopnje naj tudi ne bi upoštevalo domneve nedolžnosti, ko je na podlagi izjav družbe Mougeot poskušalo sklepati o priznanju kršitve za čas pred oktobrom 1993.

80 Družba Koehler dalje trdi, da v izjavi uslužbenca družbe Sappi niso bile podane informacije o obdobju, v katerem so potekali sestanki omejevalnega sporazuma. Sodišče prve stopnje naj ne bi moglo upravičeno šteti, da je ta uslužbenec, ker ni predložil „nasprotnih trditev“, posebej želel potrditi, da se je kršitev začela pred septembrom 1993. Sodišče prve stopnje naj bi tako izkrivilo vsebino izjave. To naj bi bilo v nasprotju s pravico do poštenega sojenja, določeno v členu 6 EKČP in členu 47, drugi odstavek, Listine o temeljnih pravicah Evropske unije, razglašene 7. decembra 2000 v Nici (UL C 364, str. 1).

81 Nazadnje družba Koehler meni, da naj bi bile izjave obremenilne priče veljavne samo, če so potrjene z drugimi dokazi. V tej zadevi pa naj ne bi obstajal noben potrdilni dokaz.

82 Sodišče prve stopnje naj bi glede drugega dela drugega pritožbenega razloga družbe Koehler, ki se nanaša na njeno sodelovanje na nacionalnih ali regionalnih sestankih omejevalnega sporazuma pred oktobrom 1993, izkrivilo dokaze, ki naj bi dokazovali to sodelovanje.

83 Sodišče prve stopnje glede sestanka 17. februarja 1992 v zvezi s španskim trgom naj ne bi smelo sklepati o sodelovanju družbe Koehler na tem sestanku, ker se uslužbenec družbe Sappi v obvestilu z dne 17. februarja 1992 sklicuje samo na sestanek „zainteresiranih strank“, ne da bi navedel njihova imena. Sodišče prve stopnje naj ne bi natančno pojasnilo razlogov, zaradi katerih je menilo, da je družba Koehler sodelovala pri sporazumu.

84 Sodišče prve stopnje naj bi se glede sestanka 5. marca 1992 v zvezi s španskim trgom pri sklepanju o sodelovanju družbe Koehler na tem sestanku oprlo zlasti na stališča družbe AWA v odgovoru na obvestilo o ugotovitvah glede tega podjetja. Ker torej ta stališča temu naj ne bi bila posredovana, naj bi Sodišče prve stopnje torej kršilo pravico do obrambe tega podjetja.

85 Družba Koehler glede sestankov o francoskem trgu spomladi leta 1992 in 1993 trdi, da naj ne bi bilo nobenega dokaza, da je eden od njenih uslužbencev odšel v Pariz, da bi spomladi leta 1993 sodeloval na sestanku omejevalnega sporazuma. Argumenti Sodišča prve stopnje v zvezi s tem naj ne bi bili jasni, tako da naj ne bi mogli izpolnjevati obveznosti obrazložitve. Vsekakor naj Sodišče prve stopnje ne bi nikjer ugotovilo, da je družba Koehler spomladi leta 1992 sodelovala na sestanku v zvezi s francoskim trgom.

86 Glede sestanka 16. julija 1992 v zvezi s španskim trgom sodelovanje družbe Koehler na tem sestanku – v nasprotju s trditvami Sodišča prve stopnje – naj ne bi bilo dokazano, zlasti ker družba AWA ni izrecno priznala takega sodelovanja.

– Odgovor Komisije

87 Komisija meni, da se družba Koehler ne sklicuje na izkrivljanje dokazov, ampak poskuša izpodbijati presojo dejanskega stanja, ki jo je izvedlo Sodišče prve stopnje. Pritožbeni razlog naj torej ne bi bil dopusten.

88 Glede prvega dela pritožbenega razloga glede sestankov omejevalnega sporazuma v okviru AEMCP pred oktobrom 1993, naj bi bilo vprašanje, ali je vsebina dopisa družbe Mougeot jasna ali dvoumna, vprašanje interpretacije in presoje dokazov, kar je izključna pristojnost Sodišča prve stopnje. To naj ne bi moglo potrditi, da je družba Mougeot priznala kršitev za obdobje pred 1. oktobrom 1993.

89 Izpodbijana sodba naj sicer ne bi vsebovala nobenih nasprotij niti naj ne bi bila pomanjkljivo obrazložena. Sodišče prve stopnje naj v njeni točki 279 ne bi trdilo, da „ni dokazano“, da so se tajni sporazumi o cenah sklepali na sestankih AEMCP od januarja 1992, ampak naj bi le pojasnilo, da trditve družbe Sappi ne zadostujejo za določitev

natančnega trenutka, od katerega je te sestanke mogoče šteti za sestanke omejevalnega sporazuma. Točka 308 iste sodbe naj bi se opirala na sklop dokazov, od katerih večine ni predložila družba Koehler, zato, ker Sodišče prve stopnje ni navedlo, kateri sestanki, ki so bili okvir za tajne sporazume o cenah na evropski ravni, pa njegova obrazložitev naj ne bi bila nezadostna. Poleg tega, če se je to podjetje udeležilo vseh sestankov AEMCP, ki so se zvrstili v spornem obdobju, naj v tem primeru ne bi bilo pomembno, na katerem izmed teh sestankov se je pokazal tajni značaj sistema.

90 Sodišče prve stopnje je po mnenju Komisije popolnoma upoštevalo domnevo nedolžnosti, saj je preučilo, ali lahko očitano ravnanje temelji le na enem dokazu oziroma ali ta dokaz ni le indic, ki ga morajo drugi dopolniti in potrditi.

91 V zvezi z izjavami uslužbenca družbe Sappi Komisija ugovarja, da so bile izkrivljene. Sodišče prve stopnje naj bi v točki 270 izpodbijane sodbe ugotovilo, da ta uslužbenec glede obdobja, na katero se nanašajo njegovi spomini, ni navedel, ali je to sodišče odločilo, da se ti spomini nanašajo na obdobje pred oktobrom 1993 in po njem, kar naj bi bilo rezultat presoje dokazov, ki izhaja iz njegove pristojnosti. Izjave družbe Sappi naj bi bile poleg tega podkrepljene z drugimi dokazi, naštetimi v točkah od 261 do 307 navedene sodbe.

92 Komisija v zvezi z drugim delom drugega pritožbenega razloga družbe Koehler glede nacionalnih ali regionalni sestankov omejevalnega sporazuma pred oktobrom 1993 najprej meni, da argumentacija tega podjetja ni pomembna, če bo Sodišče trditve, ki jih je podjetje podalo glede sestankov AIMCP, zavrnilo. Oporekanje temu bi zadostovalo, da bi se zadevnim podjetjem pripisalo kršitve za sporno obdobje. Če družba Koehler ne ugovarja ugotovitvam Sodišča prve stopnje v zvezi z njegovim sodelovanjem na drugih sestankih omejevalnega sporazuma, torej tistega 14. januarja 1993 glede britanskega in irskega ter 30. septembra 1993 glede španskega trga, naj bi bilo s tem sodelovanje tega

podjetja pri tem omejevalnem sporazumu od januarja 1993 dokazano. Nazadnje, argumentacija družbe Koehler naj ne bi bila dopustna in vsekakor naj ne bi bila utemeljena.

93 Komisija glede sestanka 17. februarja 1992 napotuje na točko 321 izpodbijane sodbe, da bi zanikala vsakršno izkrivljanje dokazov, in poudarja, da ta točka v zvezi s tem izpolnjuje obveznost obrazložitve.

94 Komisija glede sestanka 5. marca 1992 poudarja zlasti, da družba Koehler ni izpodbijala točke 284 izpodbijane sodbe, in dodaja, da je napotilo na izjave družbe AWA, izvedeno v tej točki, le dopolnilno. Sodišče prve stopnje naj bi se sklicevalo na ta odgovor šele na drugem mestu. Komisija se v zvezi s tem opira na točko 323 iste sodbe.

95 Komisija glede sestankov spomladi leta 1992 in 1993 zlasti poudarja, da je Sodišče prve stopnje v točkah od 285 do 293 izpodbijane sodbe dokazalo izvedbo sestankov med konkurenti v teh obdobjih in protikonkurenčne cilje teh sestankov, ne da bi bilo to v pritožbi izpodbijano.

96 Komisija glede sestanka 16. julija 1992 poudarja, da se je Sodišče prve stopnje v točki 332 izpodbijane sodbe oprlo na izjave gospoda B. G. Ta naj bi le potrdil, da je Sodišče prve stopnje upoštevalo izjave družbe AWA. Komisija se v zvezi s tem sklicuje na točke od 333 do 335 navedene sodbe.

Presoja Sodišča

– Sestanki omejevalnega sporazuma v okviru AEMCP pred septembrom ali oktobrom 1993

97 Sodišče prve stopnje je v točkah od 261 do 280 izpodbijane sodbe preučilo tožbene razloge, ki so jih tožeče stranke, med katerimi je bila tudi družba Koehler, navedle na prvi stopnji tožečih strank, glede svojega sodelovanja na sestankih AEMCP pred septembrom ali oktobrom leta 1993.

98 Iz teh točk je razvidno, da je Sodišče prve stopnje potrdilo ugotovitve, do katerih je Komisija prišla na podlagi svežnja indicev, sestavljenih iz več pričanj in izjav, med katerimi je bilo tudi obvestilo uslužbenca družbe Sappi z dne 9. marca 1992 in izjave družb AWA in Mougeot, vložene v spis.

99 Sodišče prve stopnje je nato natančno ocenilo dokazno vrednost teh indicev in sklenilo, da Sodišče tega ne more preverjati.

100 Prvi del drugega pritožbenega razloga družbe Koehler je zato treba razglasiti za delno neutemeljen in delno nedopusten.

– Nacionalni ali regionalni sestanki omejevalnega sporazuma pred oktobrom 1993

101 Glede sestanka 17. februarja 1992, na eni strani, iz točke 321 izpodbijane sodbe ni razvidno, da je Sodišče prve stopnje kršilo obveznost obrazložitve, ki mu jo nalagata člena 36 in 53, prvi odstavek, Statuta Sodišča (glej sodbo z dne 2. aprila 2009 v zadevi Bouygues in Bouygues Télécom proti Komisiji, C-431/07 P, ZOdl., str. I-2665, točka 42). Sodišče namreč v isti točki navaja, da se je Komisija pri ugotavljanju sodelovanja družbe Koehler na tem sestanku oprla na interno obvestilo družbe Sappi z istega dne, v katerem je opisan sestanek „zainteresiranih strank“, in da je na podlagi te navedbe v povezavi z navedbami iz istega obvestila, ki se nanašajo na negotovosti, ki jih povzroča ravnanje družbe Koehler na španskem trgu, Komisija ugotovila, da je to podjetje med „zainteresiranimi strankami“, ki so sodelovale na tem sestanku, na katerem naj bi se preučile težave, povezane s tem, da to in še neko drugo podjetje nista upoštevali zgoraj navedenega dogovora, h kateremu sta pristopili, kot izhaja iz obvestila uslužbenca družbe Sappi z dne 9. marca 1992. Sodišče prve stopnje torej dovolj jasno dokazuje, da je Komisija, da bi lahko sklepala iz različnih indicev, ki jih je imela na voljo, ugotovila, da je družba Koehler sodelovala na sestanku 17. februarja 1992.

102 Na drugi strani, iz točke 321 prav tako ni razvidno, da bi Sodišče prve stopnje kakor koli izkrivilo dejstva. Tako izkrivljanje se ne kaže kot očitno, presoja dejstev in različnih indicev, ki jih je imela na voljo Komisija pri ugotavljanju sodelovanja družbe Koehler na sestanku 17. februarja 1992, pa je v izključni pristojnosti Sodišča prve stopnje. Sodišče za preverjanje take presoje ni pristojno.

103 Trditev družbe Koehler v zvezi s tem je treba torej zavrniti kot delno neutemeljeno in delno nedopustno.

104 Glede sestanka 5. marca 1992 je treba poudariti, da čeprav bi bila trditev družbe Koehler, ki se nanaša na kršitev pravice do obrambe, utemeljena, ker se je Sodišče prve stopnje, da bi ugotovilo sodelovanje tega podjetja na omenjenem sestanku, v točki 324 izpodbijane sodbe v odgovor na Komisijino zahtevo za informacije oprlo na mnenja družbe AWA, medtem ko družba Koehler za ta mnenja ni vedela, ta trditev ne dopušča

izpodbijanja sodelovanja družbe Koehler pri kršitvi med januarjem 1992 in septembrom 1995, kot jo natančno opisuje člen 1, drugi odstavek, sporne odločbe. V zvezi s tem je treba spomniti, da družba Koehler, kot je razvidno iz točk 101 in 102 te sodbe, ni mogla spodbijati trditve o svoji udeležbi na sestanku 17. februarja 1992.

105 Trditev družbe Koehler v zvezi s tem je treba torej zavrniti kot neupoštevno.

106 Sodišče prve stopnje je glede sestankov spomladi leta 1992 in 1993 v zvezi s francoskim trgom in sestanka 16. julija 1992 v točkah od 285 do 293 in od 332 do 334 izpodbijane sodbe ponovno opozorilo na različna dejstva in indice, ki jih je Komisija uporabila za dokazovanje sodelovanja na navedenih sestankih zadevnih podjetij, med katerimi je bila tudi družba Koehler. Iz takega opozorila torej ni razvidno, da bi Sodišče prve stopnje kakor koli izkrivilo dejstva.

107 Trditev, ki jo je v zvezi s tem navedla družba Koehler, je torej treba zavrniti kot neutemeljeno, zato njenega drugega pritožbenega razloga ni mogoče sprejeti.

Prvi pritožbeni razlog družbe Koehler in tretji pritožbeni razlog družbe Divipa: določitev in višina glob

108 Družbi Koehler in Divipa navajata svoje pritožbene razloge glede določitve in višine glob v več delih, ki jih je treba preučiti postopno.

Del prvega pritožbenega razloga družbe Koehler: načelo enakega obravnavanja

109 Najprej je treba spomniti, da je Sodišče prve stopnje v točkah od 473 do 478 izpodbijane sodbe preučevalo, ali je Komisija napačno upoštevala promet družbe Koehler v primerjavi s tem, kar je upoštevala pri drugih zadevnih podjetjih, v točkah od 505 do 522 iste sodbe pa, ali je bilo pri Komisijini razvrstitvi družbe Koehler in drugih zadevnih podjetij v kategorije, da bi se določila višina glob, upoštevano načelo enakega obravnavanja.

110 Družba Koehler v pritožbi graja točke 477, 478 in 496 izpodbijane sodbe. Poudarja, da je drugače obravnavana kot večja podjetja in tista, ki so del skupine. Poudarja zlasti dejstvo, da je srednje veliko družinsko podjetje in da ga vodijo njegovi lastniki. Navaja, da njen lastniški kapital znaša 43,2 milijona EUR, njen promet v letu 2000 pa okrog 447.000 EUR. Navaja primer družb AWA, M-real Zanders GmbH in Mitsubishi HiTec Paper Bielefeld GmbH, da bi prikazala, da je bila glede upoštevanja prometa obravnavana drugače.

111 Komisija odgovarja zlasti, da ima pri izbiri metode izračuna globe široko pooblastilo za odločanje po prostem preudarku. Sodišče prve stopnje torej ni kršilo načela enakega obravnavanja, ko pri uporabljeni metodi razvrščanja podjetij v pet kategorij na podlagi prihodkov iz prodaje proizvodov v Evropskem gospodarskem prostoru ni ugotovilo nobene napačne uporabe prava.

112 V zvezi s tem je res, tako kot je razvidno iz stalne sodne prakse, da ima Komisija pri izbiri metode izračuna globe široko pooblastilo za odločanje po prostem preudarku. Ta metoda, ki jo določajo Smernice o načinu določanja glob, naloženih v skladu s členom 15(2) Uredbe št. 17 in členom 65(5) Pogodbe ESPJ (UL 1998, C 9, str. 3), Komisiji omogoča veliko fleksibilnosti pri izvajanju pooblastila za odločanje po prostem preudarku v skladu z določbami člena 15(2) Uredbe št. 17 (glej v tem smislu sodbi z dne

29. junija 2006 v zadevi SGL Carbon proti Komisiji, C-308/04 P, ZOdl., str. I-5977, točki 46 in 47, in z dne 25. januarja 2007 v zadevi Dalmine proti Komisiji, C-407/04 P, ZOdl., str. I-829, točka 133).

113 Sodišče ob tem preveri, ali je Sodišče prve stopnje pravilno presodilo, ali Komisija pooblastilo za odločanje po prostem preudarku uresničuje pravilno (zgoraj navedeni sodbi SGL Carbon proti Komisiji, točka 48, in Dalmine proti Komisiji, točka 134).

114 Pomembno je dodati, da je za določitev zneska globe dopustno upoštevati skupni promet družbe, ki je znak, čeprav približen in nepopoln, njene velikosti in gospodarske moči, ter tudi del tega prometa od prodaje blaga, ki je predmet kršitve, in je torej lahko znak obsežnosti te kršitve. Iz tega izhaja, da niti enemu niti drugemu izmed teh prometov glede na druge elemente presoje ni treba pripisati nesorazmernega pomena in da zato določitev ustrezne globe ne more biti le rezultat izračuna na temelju skupnega prometa. To zlasti velja, ko je zadevno blago le majhen delež tega prometa (glej zgoraj navedeno sodbo Musique Diffusion française in drugi proti Komisiji, točka 121, ter sodbi z dne 9. novembra 1983 v zadevi Nederlandsche Banden-Industrie-Michelin proti Komisiji, 322/81, Recueil, str. 3461, točka 111, in z dne 28. junija 2005 v združenih zadevah Dansk Rørindustri in drugi proti Komisiji, C-189/02 P, C-202/02 P, od C-205/02 do C-208/02 P in C-213/02 P, ZOdl., str. I-5425, točka 243).

115 V tem primeru torej se ne zdi, da bi Sodišče prve stopnje napačno uporabilo pravo, ko je zavrnilo trditev družbe Koehler glede upoštevanja njenega skupnega prometa.

116 Kot je Sodišče prve stopnje v točki 476 izpodbijane sodbe pravilno ugotovilo, je Komisija v sporni odločbi razlikovala med zadevnimi podjetji na podlagi njihove

pomembnosti na upoštevnem trgu in za osnovo razlikovanja vzela promet od prodaje proizvodov v Evropskem gospodarskem prostoru. Taka metoda je namenjena izogibanju, da bi bile globe določene s preprostim izračunom na podlagi skupnega prometa vsakega podjetja, in naj ne bi povzročala neenakega obravnavanja.

117 Komisija torej svojega pooblastila za odločanje po prostem preudarku ni prekoračila, Sodišče prve stopnje pa ni kršilo načela enakega obravnavanja.

118 Glede trditev družbe Koehler zoper točke 477 in 478 izpodbijane sodbe zadostuje ugotovitev, da gre za očitke, ki se nanašajo na njene odvečne razloge, in da jih je torej treba zavrniti.

119 Sodišče namreč v skladu s stalno sodno prakso najprej zavrača te očitke, ker dodatni razlogi ne bi mogli povzročiti razveljavitve izpodbijane sodbe (glej v tem smislu sklep z dne 25. marca 1996 v zadevi SPO in drugi proti Komisiji, C-137/95 P, Recueil, str. I-1611, točka 47, ter sodbi z dne 16. septembra 1997 v zadevi Blackspur DIY in drugi proti Svetu in Komisiji, C-362/95 P, Recueil, str. I-4775, točka 23, in z dne 25. januarja 2007 v združenih zadevah Sumitomo Metal Industries in Nippon Steel proti Komisiji, C-403/04 P in C-405/04 P, ZOdl., str. I-729, točka 106).

120 Navedeni del prvega pritožbenega razloga družbe Koehler je torej treba razglasiti za neutemeljen.

Del pritožbenih razlogov družb Koehler in Divipa: načelo sorazmernosti

121 Družba Koehler v bistvu poudarja, da ob upoštevanju strukture družinskega podjetja, ki ne kotira na borzi, Komisijin izračun globe, ki ji je bila naložena, nasprotuje načelu sorazmernosti.

122 Komisija zlasti odgovarja, da je v skladu s svojo stalno prakso upoštevala pomembnost vsakega podjetja na trgu, na katerega se nanaša kršitev, nato zvišala začetni znesek globe ter ga določila ob upoštevanju tržnega deleža in skupnih sredstev različnih podjetij, in da je torej preučila vprašanje, ali je bilo treba začetni znesek globe zaradi potrebnega preventivnega učinka popraviti.

123 Tudi družba Divipa poudarja, da je Sodišče prve stopnje kršilo načelo sorazmernosti, ker ni upoštevalo njenega gospodarskega položaja niti dejstva, da, v nasprotju z drugimi zadevnimi podjetji, ni proizvajalka samokopirnega papirja. Dejanski promet, ki naj bi bil upoštevan pri izračunu glob, naj bi bil enak razliki med prodajo samokopirnega papirja, predelanega za končne uporabnike, in njegovim nakupom od proizvajalcev.

124 Komisija odgovarja, da trditev glede načela sorazmernosti ni dopustna zaradi gospodarskega položaja družbe Divipa in zato ker tega, kar bi moralo biti upoštevano pri izračunu glob, pred Sodiščem prve stopnje nikoli navedla. Trditev glede kakovosti podjetja naj bi bila še manj dopustna, ker družba Divipa ne izpodbija ustreznih točk izpodbijane sodbe. V vsakem primeru je iz sodne prakse razvidno, da Komisija ni dolžna upoštevati finančnega položaja podjetja.

125 V zvezi s tem je treba spomniti, da je pri pritožbi namen nadzora Sodišča, prvič, preveriti, v kolikšni meri je Sodišče prve stopnje pravno pravilno upoštevalo vse bistvene dejavnike za presojo nekega ravnanja glede na člen 81 ES in člen 15 Uredbe št. 17, in drugič, preveriti, ali je Sodišče prve stopnje pravno zadostno odgovorilo na vse trditve tožeče stranke za razveljavitev ali zmanjšanje globe (glej zlasti sodbi z dne 17. decembra 1998 v zadevi Baustahlgewebe proti Komisiji, C-185/95 P, Recueil, str. I-8417, točka 128, in z dne 29. aprila 2004 v zadevi British Sugar proti Komisiji, C-359/01 P, Recueil, str. I-4933, točka 47, ter zgoraj navedeno sodbo Dansk Rørindustri in drugi proti Komisiji, točka 244).

126 Izkazalo se je torej, da je Sodišče prve stopnje v zadevi, ki mu je bila predložena, pravno pravilno upoštevalo vse bistvene dejavnike za presojo teže ravnanja družb Koehler in Divipa in da je pravno zadostno odgovorilo na trditve teh podjetij.

127 Kadar določitve globe ni mogoče preprosto izračunati na podlagi skupnega prometa, kot je bilo že navedeno v točki 114 te sodbe, je Sodišče prve stopnje glede družbe Koehler v točki 494 izpodbijane sodbe lahko pravilno ugotovilo, da primerjava odstotka, ki ga pomenijo globe, ki jih je Komisija naložila glede na skupni promet zadevnih družb, ne zadostuje, da bi se dokazala nesorazmernost globe, naložene navedenemu podjetju. Razvidno je tudi, da Sodišče prve stopnje ni upoštevalo strukturnih in finančnih razlik med družbo Koehler in drugimi kaznovanimi podjetji, kot je to navedel generalni pravobranilec v točki 277 sklepnih predlogov.

128 Sodišče prve stopnje je glede družbe Divipa pravilno upoštevalo sodelovanje te družbe pri različnih omejevalnih sporazumih in v zvezi s tem ni mogoče dokazati nobenih kršitev načela sorazmernosti. Treba je dodati, da trditev tega podjetja glede neupoštevanja njegovih finančnih zmožnosti ni dopustna, ker je prvič navedena pred Sodiščem (glej v tem smislu sodbo z dne 21. septembra 2006 v zadevi JCB Service proti Komisiji, C-167/04 P, ZOdl., str. I-8935, točka 114 in navedena sodna praksa).

129 Dele pritožbenih razlogov družb Koehler in Divipa glede načela sorazmernosti je zato treba razglasiti za neutemeljene in za družbo Divipa tudi delno nedopustne.

130 Družba Divipa poleg tega trdi, da je Sodišče prve stopnje pri opredelitvi kršitve kršilo tudi načelo sorazmernosti, ker, prvič, to podjetje ni sodelovalo pri evropskem omejevalnem sporazumu, kar naj bi pomenilo, da kršitev ne more biti opredeljena kot zelo huda, in ker, drugič, ni sodelovalo na vseh sestankih glede španskega trga, saj je njegovo sodelovanje pri omejevalnem sporazumu trajalo manj kot eno leto.

131 Komisija odgovarja, da ta trditev ni utemeljena, saj se zadevni omejevalni sporazum, če ima le nacionalno razsežnost, načeloma šteje za zelo hudo kršitev, in da je začetni znesek globe določen za to vrsto kršitve. Poleg tega trajanje kršitve ni povezano z njeno težavnostjo.

132 V zvezi s tem je treba poudariti, da je Sodišče prve stopnje potrdilo merila, ki jih je sprejela Komisija za izračun obresti, in ne zdi se, da bi pri tem kršila pravo, saj je izvajala pooblastila za odločanje po prostem preudarku v skladu s smernicami, navedenimi v točki 112 te sodbe in opredeljenimi v isti točki.

133 Del tretjega pritožbenega razloga družbe Divipa glede opredelitve kršitve je treba torej razglasiti za neutemeljen.

Del tretjega pritožbenega razloga družbe Divipa: obveznost obrazložitve

134 Družba Divipa trdi, da je Sodišče prve stopnje v točki 629 izpodbijane sodbe kršilo obveznost obrazložitve, ko je odločilo:

„[…] [L]e dejstvo, da ravnanje [družbe Divipa] morda ni bilo povsem v skladu z dogovori [sporazumi], če bi bilo dokazano, ne bi zadostovalo, da bi ji Komisija morala priznati olajševalne okoliščine. [Divipa] bi namreč lahko s politiko, ki na trgu bolj ali manj ni odvisna, preprosto poskusila uporabiti omejevalni sporazum sebi v korist […]“

135 V skladu z družbo Divipa ti povedi točke 629 nista zadostna utemeljitev. Medtem ko naj bi navajala dokaze v podporo svoje zahteve za uporabo olajševalnih okoliščin, naj Sodišče prve stopnje ne bi dokazalo obstoja prednosti družbe, kar mu je omogočilo zavrnitev te zahteve.

136 Komisija odgovarja zlasti, da trditev ni upoštevna, ker sporni povedi točke 629 izpodbijane sodbe le ponavljata elemente, na katere se je oprlo Sodišče prve stopnje. Poleg tega samo dejstvo, da družba Divipa v tem primeru ni ravnala povsem v skladu z dogovori, sklenjenimi z omejevalnim sporazumom, ne bi zadostovalo, da bi ji Komisija morala priznati olajševalne okoliščine. Sodišče prve stopnje bi v izpodbijani točki le ponovilo obrazložitev, ki jo sodišče Skupnosti pogosto navaja.

137 Kot v zvezi s tem navaja generalni pravobranilec v točkah 287 in 288 sklepnih predlogov, sta povedi v točki 629 izpodbijane sodbe, ki jih izpodbija družba Divipa, le odvečna razloga, družba pa ne izpodbija drugih razlogov, na katere se je oprlo Sodišče prve stopnje, da bi utemeljilo neuporabo olajševalnih okoliščin v korist tega podjetja.

138 Del tretjega pritožbenega razloga družbe Divipa glede obveznosti obrazložitve mora biti torej razglašen za neutemeljen.

139 Iz navedenih ugotovitev je razvidno, da morajo biti pritožbeni razlogi družb Koehler in Divipa glede določitve in višine globe zavrnjeni.

Četrti pritožbeni razlog družbe Divipa: kršitev pravice do poštenega sojenja zaradi trajanja postopka pred Sodiščem prve stopnje

Trditve strank

140 Družba Divipa opozarja, da se pravica do razumnega trajanja postopka uporablja na področju konkurence za upravne in sodne postopke. Ta pravica naj bi bila kršena, ker naj bi postopek pred Sodiščem prve stopnje od vložitve tožbe 18. aprila 2002 do izreka izpodbijane sodbe 26. aprila 2007 trajal pet let.

141 Komisija odgovarja, da je treba razumnost trajanja postopka presojati glede na posebne okoliščine vsake zadeve in zlasti glede na predmet spora, zapletenost zadeve ter ravnanje tožeče stranke in pristojnih organov.

142 Glede postopka pred Sodiščem prve stopnje Komisija poudarja, da je sporno sodno odločbo izpodbijalo deset podjetij v štirih jezikih, da so bila številna dejstva spregledana in da se ni presodilo dokazne moči trditev in listin, ki se nanašajo na tožeče stranke na prvi stopnji, da bi se ocenila njihova resničnost, da so si bili navedeni pritožbeni razlogi

tožečih strank podobni, vendar tudi različni glede na predmet in postopek ter višino globe. Postopek ne bi trajal predolgo. Komisija vsekakor meni, da kršitev postopka, kot se očita tu, če bi bila dokazana, ne bi mogla privesti do razglasitve ničnosti izpodbijane sodbe v celoti.

Presoja Sodišča

143 Opozoriti je treba, da splošno načelo prava Skupnosti, da ima vsakdo pravico do poštenega sojenja, ki je določena v členu 6(1) EKČP, in predvsem pravico do sojenja v razumnem roku, velja tudi v okviru pravnega sredstva zoper odločbo Komisije, s katero se podjetju naložijo globe zaradi kršitve konkurenčnega prava (zgoraj navedena sodba Baustahlgewebe proti Komisiji, točki 20 in 21, sodbi z dne 15. oktobra 2002 v združenih zadevah Limburgse Vinyl Maatschappij in drugi proti Komisiji, C-238/99, C-244/99 P, C-245/99 P, C-247/99 P, od C-250/99 P do C-252/99 P in C-254/99 P, Recueil, str. I-8375, točka 179, in z dne 2. oktobra 2003 v zadevi Thyssen Stahl proti Komisiji, C-194/99 P, Recueil, str. I-10821, točka 154, ter zgoraj navedena sodba Sumitomo Metal Industries in Nippon Steel proti Komisiji, točka 115).

144 Razumnost roka se presoja glede na posebne okoliščine vsakega primera in zlasti glede na interese oseb v sporu, zapletenost zadeve in ravnanje tožeče stranke ter pristojnih organov (zgoraj navedene sodbe Baustahlgewebe proti Komisiji, točka 29; Thyssen Stahl proti Komisiji, točka 155, ter Sumitomo Metal Industries in Nippon Steel proti Komisiji, točka 116).

145 Sodišče je v zvezi s tem pojasnilo, da seznam meril ni izčrpen in da presoja razumnosti roka ne zahteva sistematične preučitve zadevnih okoliščin glede na vsako merilo, kadar se trajanje postopka zdi upravičeno glede na eno izmed njih. Tako lahko zapletenost zadeve upraviči na prvi pogled predolgo trajanje (zgoraj navedene sodbe Limburgse

Vinyl Maatschappij in drugi proti Komisiji, točka 188; Thyssen Stahl proti Komisiji, točka 156, ter Sumitomo Metal Industries in Nippon Steel proti Komisiji, točka 117).

146 V tem primeru je postopek pred Sodiščem prve stopnje trajal pet let, od vložitve zahtev devetih podjetij med 11. in 18. aprilom 2002 do 26. aprila 2007, datuma razglasitve izpodbijane sodbe.

147 Tolikšno trajanje postopka je treba preveriti ob upoštevanju okoliščin zadeve. Kot je generalni pravobranilec navedel v točkah od 145 do 148 sklepnih predlogov, je tolikšno trajanje lahko utemeljeno ob upoštevanju zahtevnosti zadeve in zlasti s tem, da so se na prvi stopnji izpodbijala skoraj vsa dejstva, na katerih je temeljila sporna odločba, in jih je bilo treba preveriti. Poleg tega je tožbo zoper sporno odločbo vložilo devet podjetij v štirih jezikih postopka, ena država članica, in sicer Kraljevina Belgija, pa je podala predlog za intervencijo. Po združitvi teh pritožb je bila izpodbijana sodba izdana za devet zadev.

148 Različne okoliščine zahtevajo hkraten preizkus devetih pritožb, trajanje postopka pa se lahko pojasni s poglobljeno preučitvijo spisa, ki jo je opravilo Sodišče prve stopnje, in z jezikovnimi težavami zaradi postopkovnih pravil Sodišča prve stopnje.

149 Glede na navedene dejavnike je treba ugotoviti, da postopek pred Sodiščem prve stopnje ni prekoračil zahtevanega razumnega roka.

150 Iz točk od 49 do 149 te sodbe je razvidno, da pritožbenih razlogov, ki sta jih v utemeljitev pritožb navedli družbi Koehler in Divipa, ni mogoče sprejeti in jih je zato treba zavrniti.

Stroški

151 Na podlagi člena 122, prvi odstavek, Poslovnika Sodišče, če je pritožba utemeljena in če samo dokončno odloči v sporu, odloči tudi o stroških. Na podlagi člena 69(2) tega poslovnika, ki se uporablja za pritožbeni postopek na podlagi člena 118, se neuspeli stranki naloži plačilo stroškov, če so bili ti priglašeni.

152 Komisija ni uspela z obrambo v zvezi s pritožbo družbe Bolloré, ki je zahtevala naložitev plačila stroškov tej instituciji. Komisiji je torej treba naložiti plačilo stroškov postopka pred Sodiščem prve stopnje in pritožbe, kolikor se nanašajo na to podjetje.

153 Ker družbi Koehler in Divipa nista uspeli s pritožbenimi predlogi in ker je Komisija predlagala, naj se jima naloži plačilo stroškov, jima je treba naložiti plačilo stroškov postopka na tej stopnji, kolikor se nanašajo na njuni pritožbi.

Iz teh razlogov je Sodišče (tretji senat) razsodilo:

1. **Sodba Sodišča prve stopnje z dne 26. aprila 2007 v združenih zadevah Bolloré in drugi proti Komisiji (T-109/02, T-118/02, T-122/02, T-125/02, T-126/02, T-128/02, T-129/02, T-132/02 in T-136/02) se v delu, ki se nanaša na družbo Bolloré SA, razglasi za nično.**

2. **Odločba 2004/337/ES z dne 20. decembra 2001 v zvezi s postopkom na podlagi člena 81 Pogodbe ES in člena 53 Sporazuma EGP (zadeva COMP/E-1/36.212 – Samokopirni papir) se v delu, ki se nanaša na družbo Bolloré SA, razglasi za ničnо.**

3. Pritožbe družb Papierfabrik August Koehler AG in Distribuidora Vizcaína de Papeles SL se zavrnejo.

4. Komisiji Evropskih skupnosti se naloži plačilo stroškov postopka na prvi stopnji in pritožbe v zadevi C-327/07 P.

5. Družbama Papierfabrik August Koehler AG in Distribuidora Vizcaína de Papeles SL se naloži plačilo stroškov v zadevah C-322/07 P in C-338/07 P.

Podpisi